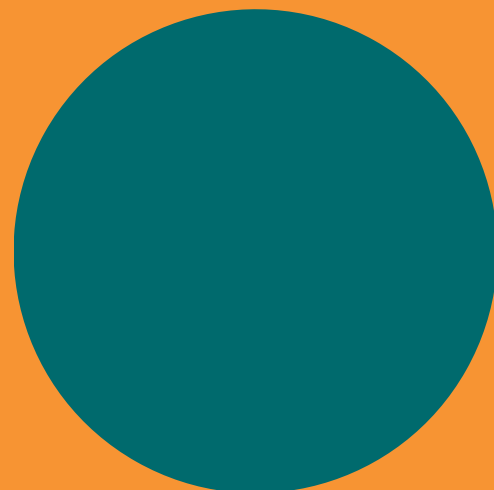

Verklarend analyseren in jeugdhulp- en bescherming Handreiking

Inhoud

Inleiding	3 4
Verklarend analyseren in jeugdhulp- en bescherming	8
Verklarend analyseren als gedeelde ambitie	10
Uitgangspunten voor verklarend analyseren	13
Gezamenlijk leren en ontwikkelen	15
Hoe is dit document tot stand gekomen	

Inleiding

Dedruk op de jeugdzorg is groot: één op de zeven kinderen in Nederland ontvangt op dit moment een vorm van jeugdhulp of -bescherming. Tegelijkertijd sluit ingezette hulp nog te vaak onvoldoende aan op de behoeften van jeugdigen en opvoeders, of op kennis over wat werkelijk helpt in een specifieke situatie. Zowel bij eenvoudige vragen als bij meervoudige en complexe problematiek kan niet-passende hulp ineffectief of schadelijk zijn en het vertrouwen in de hulpverlening ondermijnen. Deze realiteit vraagt om een manier van werken die het ontstaan en voortbestaan van vragen of problemen beter helpt begrijpen, gezinnen meer regie geeft en zo bijdraagt aan een gedeeld en onderbouwd beeld van de situatie, passende vervolgstappen en een duurzaam resultaat voor kinderen en gezinnen.

Verklarend analyseren draagt hieraan bij. Verklarend analyseren is een gezamenlijke, gestructureerde manier van werken waarbij professionals, samen met de jeugdige en het gezin, onderzoeken welke oorzakelijke en instandhoudende factoren in de omgeving, het gezin en het kind een rol spelen bij de hulpvraag of problematiek. Zodat een gedeelde en onderbouwde analyse ontstaat die richting geeft aan passende vervolgstappen. Verklarend analyseren is geen doel op zich, maar een manier van werken om samen met het gezin te komen tot een plan dat de oorzaak/oorzaken aanpakt. Hierdoor sluit de hulp beter aan bij het gezin, vergroot het de kans op duurzame en passende zorg. Daarnaast voorkomt het de inzet van (opgestapelde) losse interventies, eenvoudige symptoombestrijding en daarmee het risico dat jeugdige/gezinnen juist schade oplopen door hulp¹.

Landelijk zien we ten aanzien van verklarend analyseren of de (gedeelde) verklarende analyse verschillen in taal, terminologie en duiding binnen handreikingen, kaders en richtlijnen. Zo kan verklarend analyseren zowel verwijzen naar een grondhouding, naar een stap binnen de probleem- en krachten analyse, als naar een specifieke methode. In deze notitie sluiten wij aan op de zienswijze 'breed kijken en handelen'² en de richtlijn 'Samen beslissen over passende hulp'³. 'Breed kijken en handelen' is een visie op houding en gedrag die altijd van belang is voor professionals en kan worden gezien als de eerste stap van verklarend analyseren. Binnen de richtlijn 'Samen beslissen over passende hulp' wordt verklarend analyseren gezien als integraal onderdeel van de probleem- en krachtenanalyse met als doel te komen tot een samenhangende beschrijving van wat er aan de hand is en welke verklaringen er zijn voor wat er goed en niet goed gaat in een gezin.

In deze handreiking beschrijven we, als Jeugdzorg Nederland, onze ambitie en uitgangspunten ten aanzien van verklarend analyseren en wat onze rol als branchevereniging is. We vinden dat kinderen gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, met hulp die nabij is georganiseerd en die de kracht van gezinnen versterkt⁴. We spreken uit waarom we het belangrijk vinden om verklarend analyseren toe te passen binnen onze hulpverlening en bescherming van kinderen en gezinnen. We ondersteunen en verbinden onze leden op dit thema en sluiten aan bij landelijke samenwerkingen en ontwikkelingen. Met als doel te komen tot passende hulpverlening vanuit gelijkwaardige samenwerking met gezinnen.

¹ Diverse bronnen oa: gesprekken met jeugdhulpprofessionals, diverse handreikingen, [factsheet verklarende analyse](#), HAN, Accare, NJI, Bureau Peers, JENN

² [Zienswijze breed kijken, breed handelen Versie 1 november 2025, bijlage 1 convenant stevige lokale teams](#)

³ [Richtlijn Samen beslissen over hulp](#)

⁴ [Visie voor de jeugdzorg in Nederland: Versterk en beperk](#)

1. Verklarend analyseren in jeugdhulp- en bescherming

1. Verklarend analyseren in jeugdhulp- en bescherming

Steeds meer jeugdigen en gezinnen ontvangen jeugdhulp, terwijl gezinnen met complexere en langdurige problemen niet altijd tijdig of passend worden geholpen. Het gevolg is dat ondersteuning soms onvoldoende aansluit bij wat gezinnen echt nodig hebben. Of dat interventies worden ingezet zonder dat helder is welke onderliggende oorzaken moeten worden aangepakt. Onbedoeld is het risico op schade bij jeugdige/gezinnen door het inzetten van niet passende hulpvormen of het verlies van vertrouwen in professionele hulp omdat het niet leidt tot blijvende verandering of verbetering.

Dat vraagt om een manier van werken waarbij wordt ingezet op het samen beter begrijpen van de situatie en de verschillende factoren die de situatie beïnvloeden, zowel positief als negatief. Een manier van werken die gezinnen meer regie geeft en die professionals in staat stelt samen tot een gedragen en onderbouwde analyse te komen. Verklarend analyseren biedt een antwoord op deze uitdagingen. Het helpt professionals en gezinnen om beter te begrijpen waardoor gedrag is ontstaan en wat dit in stand houdt, en op wat in het verleden wel en niet gewerkt heeft bij de ingezette hulp. Zodat hulp duurzaam kan aansluiten op de onderliggende dynamiek⁵.

Grondhouding en werkwijze

Verklarend analyseren is een manier van kijken, samenwerken en redeneren. Het vraagt om een passende grondhouding en kan als vast onderdeel van de hulpverlening, of voorafgaand aan hulpverlening, worden ingezet. Het is daarmee géén doel op zich, maar een manier van werken die helpt om, samen met het gezin, tot duurzame hulp of oplossingen te komen. Het gaat om:

- samen met de jeugdige, het gezin en hun netwerk onderzoeken welke oorzakelijke en instandhoudende factoren een rol spelen;
- systemisch kijken naar gedrag, context, interacties binnen het gezin én interacties met de hulpverlening;
- de samenhang begrijpen, zodat keuzes voor hulp logisch, onderbouwd en gedeeld zijn.

Verklarend analyseren sluit aan op andere bestaande methoden zoals handelingsgerichte diagnostiek, de diagnostische cyclus en casusconceptualisatie. Het is opgenomen in relevante richtlijnen⁶ en de veldnormen JeugdzorgPlus, maar wordt nog niet altijd toegepast in de praktijk⁷.

Professionals geven aan dat tijdsdruk, schaarste, verschillen in regionale werkwijzen en het ontbreken van gezamenlijke taal en verwachtingen dit bemoeilijken. Daarnaast geven sommige professionals aan dat sommige (academische) modellen niet altijd aansluiten op de praktijk en te weinig aandacht is voor het gezamenlijk optrekken met het gezin. Ook jeugdigen en opvoeders voelen zich niet altijd betrokken bij de keuzes die worden gemaakt.

⁵ [Betrek mij gewoon. Op zoek naar verbeterkansen voor de jeugdhulp in het casusonderzoek Ketenbreed Leren.](#)

o.a. Richtlijn 'Samen beslissen over passende hulp', richtlijn 'Uithuisplaatsing en terugplaatsing', richtlijn 'Toekomst gericht werken', richtlijn 'Ernstige gedragsproblemen en de richtlijn 'Jeugdhulp met verblijf' van Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming.

⁷ o.a. Tempel, H., & Vissenberg, C. (2018). Een gat tussen wetenschap en praktijk. Een exploratief onderzoek naar de wijze waarop behandelingen in de residentiële zorg wordt vormgegeven. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 11(12), pp 22-28. Van Leeuwen, H., & Geeraerts, M. (2022). Vakbekwaam redeneren in de jeugdhulp. Amsterdam: Boom.

Verklarend analyseren zet in op onderliggende factoren

We zien dat professionals vooral op zichtbaar gedrag reageren, terwijl onderliggende factoren buiten beeld blijven^{8,9}. Dit wordt mede ingegeven doordat escalerende problematiek of onveilige situaties soms direct handelen vereisen. Tegelijkertijd kunnen ervaren tijdsdruk en schaarste ertoe leiden dat de aandacht vooral uitgaat naar wat direct zichtbaar en urgent is.

Verklarend analyseren en systemisch redeneren binnen de jeugdhulp vraagt dus om bewust en vakbekwaam handelen. We zien het niet als het gouden ei of nieuwe heilige graal, maar we zien dat deze grondhouding professionals helpt om samen met gezinnen te komen tot duurzame en passende hulp.

Een goede verklarende analyse:

- ondersteunt het gezamenlijk komen tot doelen en het kiezen van een passende aanpak;
- laat zien dat oorzakelijke en instandhoudende factoren volledig en navolgbaar in kaart zijn gebracht;
- biedt houvast, inzicht en (h)erkenning, vooral bij complexe vraagstukken;
- creëert draagvlak en motivatie voor gezamenlijk gekozen vervolgstappen¹⁰.

Duurzaam resultaat

Als vast onderdeel van de hulpverleningscyclus helpt verklarend analyseren om te kijken naar het geheel aan factoren die van invloed zijn op een hulpvraag, inclusief de beschermende en bevorderende factoren, de interacties binnen het gezin én de invloed van de hulpverlening zelf. Door dit proces samen met gezinnen te doorlopen, groeit het inzicht en gedeelde begrip van de situatie en neemt de eigen regie van gezinnen toe. Dit vergroot de kans op duurzame resultaten. Praktijkvoorbeelden wijzen uit dat na consistent toepassen van verklarend analyseren vanaf de start van een hulpvraag, sommige gezinnen zelf verder kunnen of dat duidelijk wordt dat vooral ouders ondersteuning nodig hebben in plaats van (alleen) het kind¹¹. Daarmee voorkomt verklarend analyseren symptoomgericht werken en voorkomt het verdere escalatie en het stapelen van interventies zonder effect. Dit leidt tot duurzamere en passendere hulp voor degene die dit echt nodig hebben, draagt bij aan vermindering van zorgvragen en -kosten en voorkomt dat we onnodig interventies inzetten en daarmee onbedoeld schade toebrengen aan gezinnen. Daarnaast kan een tijdig ingezette, zorgvuldige verklarende analyse in de jeugdhulp- en jeugdbescherming helpen om uithuisplaatsingen of doorplaatsingen te voorkomen. En is het ondersteunend bij het opstellen van een toekomstperspectief samen met de jeugdige en kan het bijdragen aan (waar mogelijk) een veilige terugkeer naar huis.

Dilemma's in de praktijk

In de praktijk merken jeugdzorgorganisaties dat de toepassing van verklarend analyseren een aantal terugkerende dilemma's met zich meebrengt. Het eerste dilemma gaat over investeren aan de voorkant: organisaties moeten afwegen of zij voldoende tijd, mensen en middelen beschikbaar kunnen stellen om vroeg in een traject samen met gezinnen breed en zorgvuldig te analyseren. Door de werkdruk en schaarste aan capaciteit wordt er in de praktijk regelmatig voor gekozen om verklarend analyseren vooral in te zetten bij de meest complexe hulpvragen, terwijl ook lichtere of eerder

⁸ Betrek mij gewoon. Op zoek naar verbeterkansen voor de jeugdhulp in het casusonderzoek Ketenbreed Leren;

⁹ Accare; Waaromeen verklarende analyse?

¹⁰ Factsheet Verklarende Analyse Jeugdhulp Friesland

¹¹ Praktijkvoorbeelden: CJG JeugdNoordVeluwe, JEP Veendam

gesignaleerde vragen juist baat zouden hebben bij een gedeelde analyse.

Ten tweede verschillen de randvoorwaarden, afspraken en samenwerkingsstructuren tussen organisaties en jeugdhulpregio's. Niet overal is sprake van dezelfde ruimte, gedeelde taal of afstemming met samenwerkingspartners om het proces consistent, zorgvuldig en gezamenlijk vorm te geven. Dit maakt dat de dagelijkse uitvoering per regio sterk kan verschillen.

Een derde dilemma gaat over de betekenis van verklarend analyseren: wordt het gezien als een werkwijze en proces, of vooral als een model of product? In sommige situaties verschuift de aandacht en het gesprek naar het invullen van schema's of documenten, terwijl de grootste waarde juist ligt in het gezamenlijk redeneren en het begrijpen van de dynamiek tussen kind, gezin, omgeving en hulpverlening. Tot slot vraagt verklarend analyseren om bewuste keuzes in een context van schaarste. Investeren aan de voorkant kan escalatie, stapeling en ineffectieve hulp later voorkomen, maar vraagt moed, ruimte en professioneel vertrouwen. Tegelijkertijd kost duurzame verandering tijd, terwijl er in complexe of urgente situaties vaak druk wordt ervaren om snel te beslissen. Dit kan ertoe leiden dat er keuzes worden gemaakt die op de korte termijn begrijpelijk zijn, maar op de lange termijn minder duurzaam of minder gedeeld blijken te zijn.

'De 'werkzame stof' van alle oplossingen in de zorg voor jeugd, is compassievolle aandacht, dat het 'zijn' van kinderen/ jongeren, zoals ze zijn, voortdurend bevestigt en positieve ontwikkeling voortdurend stimuleert. Soms zijn daar complexe specialistische interventies of gespecialiseerde duurzame zorg voor nodig. Soms zijn eenvoudiger bemoeienissen voldoende. Dat goed te kunnen bepalen en succesvol in te zetten, kan alleen als er heel zorgvuldig samen met alle betrokken en met perspectivische lenigheid gekeken en gekozen wordt. Dát is voor mij de toevoegende waarde van verklarend analyseren.'

Arno Lelieveld – bestuurder jeugdbescherming Gelderland

2. Verklarend analyseren als gedeelde ambitie

2. Verklarend analyseren als gedeelde ambitie

Veelorganisaties en samenwerkingsverbanden zijn actief op het thema verklarend analyseren. Er worden handreikingen ontwikkeld en verschillende leden van Jeugdzorg Nederland zijn bezig met implementatie binnen de eigen organisatie¹². Daarnaast zien we dat de Verklarende Analyse veel wordt genoemd in politieke debatten¹³. De verschillende ontwikkelingen sluiten nog niet allemaal op elkaar aan, wat naar voren komt in keuzes in taal en verschillende duidingen binnen handreikingen, kaders en richtlijnen.

Als Jeugdzorg Nederland zien we de meerwaarde van verklarend analyseren. Wanneer dit structureel wordt ingezet leidt dit tot beter begrip van de onderliggende dynamiek, meer regie bij gezinnen en een duidelijker gedeeld beeld van wat nodig is. Dit vergroot de kans op duurzame en passende hulp. Daarnaast versterkt verklarend analyseren zowel de kwaliteit van besluitvorming als het vakmanschap van professionals. Wat naast de positieve effecten voor gezinnen en professionals bijdraagt aan efficiënter en effectiever gebruik van jeugdhulp en vermindering van de inzet van zware zorg en bijbehorende kosten.

Juist omdat deze opbrengsten breed erkend worden, zien we kansen om als branchevereniging samen een stap verder te zetten. Door hierover met elkaar in gesprek te gaan en door aan te sluiten bij deze voorbeelden versterken we de landelijke beweging en werken we toe naar een praktijk waarin verklarend analyseren vanzelfsprekend is.

Gedeelde ambitie

We stimuleren organisaties die aangesloten zijn bij Jeugdzorg Nederland zich te verbinden aan de intentie van verklarend analyseren. Het gaat daarbij niet om het vastleggen van een nieuwe methode of het voorschrijven van één manier van werken, maar om het gezamenlijk uitspreken van een gedeelde ambitie: als richting, als houding en als onderdeel van ons vakmanschap¹⁴. Door deze ambitie uit te spreken laten we zien dat we investeren in samenwerking met gezinnen, systemisch kijken en zorgvuldig en gestructureerd redeneren. Het helpt om een gedeelde taal te spreken en verwachtingen te verhelderen, om beter op elkaar aan te sluiten binnen regio's en om herkenbaar bij te dragen aan landelijke ontwikkelingen. Daarmee bouwen we samen aan een steviger fundament voor passende jeugdhulp, in lijn met onze visie 'Versterk en Beperk'¹⁵ en de gezamenlijke ambitie om kinderen en gezinnen tijdig, effectief en mensgericht te ondersteunen.

Zo ontstaat een gezamenlijke basis om verklarend analyseren verder te verankeren in onze sector, in lijn met de vier uitgangspunten uit Hoofdstuk 3 die richting geven aan hoe we dit willen doen.

¹² Zo schreven de landelijke gecertificeerde instellingen een gezamenlijke richtlijn Verklarend Analyseren

¹³ Denk aan: toeslagenaffaire en verschillende casussen, o.a. Vlaardingen.

¹⁴ We sluiten aan bij het document over de bedoeling van verklarend analyseren, opgesteld binnen de leerlijn verklarend analyseren vanuit

Kwaliteit en Blijvend Leren (volgt najaar 2026)

¹⁵ Visie voor de jeugdzorg in Nederland: Versterk en beperk

3. Uitgangspunten voor verklarend analyseren

3. Uitgangspunten voor verklarend analyseren

1. We begrijpen eerst, vóór we handelen

- **Onderdeel van het primaireproces:** we nemen de tijd om te begrijpen wat er écht speelt voordat we stappen zetten. Verklarend analyseren is geen doel op zich, maar vast onderdeel van de werkwijze en het hulpverleningsproces om samen met het gezin te komen tot een plan dat de oorzaken aanpakt. We doen dit vanuit de juiste grondhouding. We verweven dit denken en werken in onze dagelijkse praktijk, zodat het geen los instrument is maar een vanzelfsprekend onderdeel van ons professioneel handelen.
- **Zo vroeg mogelijk:** we starten het verklarend analyseren direct. Wanneer tijdig wordt ingezet op factoren die een veroorzakende of instandhoudende rol hebben, voorkomen we dat hulpvragen escaleren en dat zorg wordt gestapeld zonder het gewenste effect. Als jeugdbeschermingsorganisatie of specialistische jeugdhulpaanbieder bekijken we of er al een verklarende analyse is, en indien dit niet het geval is starten wij daarmee in overleg met de aanmeldende partij. We passen verklarend analyseren altijd toe bij opschaling, gestapelde zorg, herhaalde indicaties of wanneer hulp niet werkt.
- **Noodzakelijk bij uithuisplaatsing:** een uithuisplaatsing, doorplaatsing of plaatsing binnen de JeugdzorgPlus heeft een dusdanig impact op het leven van jeugdigen en gezinnen, dat we vinden dat altijd sprake moet zijn van verklarend analyseren. Dit is essentieel om te begrijpen wat er daadwerkelijk speelt, welke factoren van invloed zijn en om samen met kinderen, gezinnen en hun netwerk te kijken naar hoe veiligheid en passende zorg gerealiseerd kunnen worden.
- **Geen belemmering bij acute onveiligheid:** bij acute onveiligheid, bieden we hulp. We committeren ons eraan om het verklarend analyseren in te zetten, zodra veiligheid voldoende is geborgd.

2. We werken samen met jeugdigen en gezinnen

- **Altijd samen met jeugdigen en gezinnen:** verklarend analyseren doe je als professional altijd samen met de jeugdige, het gezin/opvoeders en hun netwerk van belangrijke anderen¹⁶. Door samen met het gezin beter te snappen waardoor gedrag of een situatie is ontstaan en waardoor het blijft voortbestaan, kan hulp beter aansluiten op de onderliggende factoren en op wat in het verleden wel en niet heeft gewerkt bij de ingezette hulp.
- **Gedeeld begrip en draagvlak:** door echt sámen met jeugdigen en gezinnen tot de analyse te komen, ontstaat er meer begrip en draagvlak voor wat nodig is en waarom.
- **Omgaan met verschillende perspectieven:** in de praktijk kunnen jeugdigen, diens ouders en netwerk en professionals soms van inzicht verschillen. Met verklarend analyseren brengen we deze verschillende perspectieven bewust met elkaar in gesprek. Zo ontstaat een gezamenlijke, begrijpelijke en navolgbare analyse die, waar nodig, ook visueel wordt ondersteund, zodat gezinnen actief kunnen meebeslissen.
- **Blijven evalueren en bijstellen:** in het hulpverleningsproces kunnen veranderingen in een situatie of hulpvraag optreden. De onderzochte samenhang kan daardoor veranderen. Het verklarend analyseren en de verklarende analyse is dan ook dynamisch dat door het traject met het gezin meegaat. Daarom moet regelmatig geëvalueerd worden of de verklarende analyse nog actueel is.

¹⁶ Wie worden betrokken, en wanneer, wordt samen bepaald met jeugdige en gezin

3. We handelen vanuit een professionele grondhouding

- **Wewerken en handelen vanuit een open en respectvolle basishouding:** een open, respectvolle houding, gelijkwaardige samenwerking met gezinnen, doorvragen, oprechte nieuwsgierigheid en systemisch kijken.
- **We kijken systemisch:** we onderzoeken situaties vanuit verschillende perspectieven, stellen verdiepende vragen en proberen de onderliggende dynamiek echt te begrijpen.
- **We brengen expertise en perspectieven samen voor een volledig en onbevooroordeeld beeld:** we combineren passende expertise en verschillende perspectieven om patronen en samenhang te duiden. Dit helpt om bias en blinde vlekken te voorkomen en leidt tot een zo compleet mogelijk beeld van de situatie. Zo streven we naar passende zorg op het juiste moment.

4. We bieden een professionele werkomgeving die vakmanschap versterkt en verklarend analyseren mogelijk maakt

- **We werken binnenduidelijke professionele kaders:** conform de beroepscode nemen alleen bevoegde en bekwame professionals besluiten en is een onderbouwde analyse noodzakelijk om tot inzet van een interventie over te gaan¹⁷.
- **We creëren randvoorwaarden voor zorgvuldig analyseren en besluiten nemen:** algemene criteria en richtlijnen kunnen professionals ondersteunen, maar krijgen pas waarde binnen een professionele werkomgeving. Deze omgeving biedt structuur, ondersteuning en ruimte om beslissingen zorgvuldig en verantwoord te nemen¹⁸.
- **We bieden ruimte voor het versterken van vakmanschap:** onze organisaties creëren ruimte voor reflectie, intervisie en blijvend leren, zodat professionals zich kunnen blijven ontwikkelen.

'Jongeren voelen zich door de inzet van verklarend analyseren meer gehoord en serieus genomen. Zij zijn onderdeel van het plan en voelen zich eigenaar; het is hún plan.'

Hilde Tempel – bestuurder Jeugdnoordveluwe & grondlegger de verklarende analyse

¹⁷ en ¹⁸ Ellen Loykens & Hilde Tempel, 2025, Verklarende Analyse in de Praktijk

4. Gezamenlijk leren en ontwikkelen

4. Gezamenlijk leren en ontwikkelen

Binnen en buiten de vereniging zien we verschillen in hoe organisaties verklarend analyseren toepassen en hoe ver het al is ingebed in hun werkwijze. Sommige leden hebben het proces al stevig verankerd, anderen staan nog aan het begin, vaak afhankelijk van regionale afspraken en de beschikbare voorwaarden. Deze variatie is begrijpelijk en laat zien dat er geen uniforme startpositie is, maar wél een gezamenlijke ambitie. Onze uitgangspunten uit Hoofdstuk 3 bieden daarbij een gedeelde richting. Om deze beweging verder te brengen richten wij ons de komende tijd op twee aspecten:

1. Leren en ontwikkelen binnen de vereniging
2. Landelijke afstemming, samenwerking en duiding

Hieronder lichten we deze kort toe.

1. Leren en ontwikkelen

We ondersteunen leden in het leren van en met elkaar. Dit doen we door:

- we houden ruimte voor het leren, ontwikkelen en agenderen van het thema;
- we stimuleren het delen van praktijkvoorbeelden tussen leden onderling;
- waar mogelijk dragen we bij aan initiatieven die inzicht geven in de effecten en monitoring van verklarend analyseren.

Onze rol is faciliterend: wij verbinden, delen en stimuleren ontwikkeling. Keuzes met betrekking tot implementatie blijft in handen van de organisaties zelf.

2. Landelijke afstemming, samenwerking en duiding

We werken actief samen met landelijke (netwerk)organisaties, koepels en kennisinstituten die bezig zijn met vakmanschap, duiding en kwaliteitskaders rondom verklarend analyseren. Samen verkennen we hoe we meer eenduidigheid kunnen creëren in taal, uitgangspunten en verwachtingen. Daarnaast houden we landelijke ontwikkelingen bij, duiden we wat deze betekenen voor de praktijk van onze leden en vice versa benutten we de ervaringen van leden in onze landelijke gesprekken.

We zijn onder andere betrokken bij de brede leeragenda vanuit Kwaliteit en Blijvend Leren (KBL)¹⁹.

Binnen deze leeragenda zijn verschillende leerlijnen en thema's die verband houden met vakmanschap en verklarend analyseren, zoals de leerlijn Verklarend analyseren, Grondhouding, StroomOp, Samen leren in de lokale praktijk en Kwaliteit van ambulante hulpverlening.

Door gezamenlijk te investeren in leren, afstemming en kennisontwikkeling, versterken we als branchevereniging de beweging naar een jeugdhulp waarin verklarend analyseren steeds vanzelfsprekender deel uitmaakt van de dagelijkse praktijk.

'Doen wat nodig is. Het klinkt zo simpel maar is vaak ingewikkeld. Het begint in ieder geval bij goed luisteren en kijken. Daarin hebben we als individuele organisaties, sector en keten te verbeteren. Verklarend Analyseren helpt daarbij. En dat kan niemand in zijn eentje.'

Henkjan Verbree - Strategisch adviseur Timon

¹⁹ <https://www.kbl.nl/leeragenda>

Hoe is dit document tot stand gekomen

Deze handreiking is tot stand gekomen op initiatief van de lidorganisaties van Jeugdzorg Nederland, die wilden komen tot een gezamenlijke visie en heldere uitgangspunten om verklarend analyseren in onze sector te versterken.

De inhoud is ontwikkeld in nauwe samenwerking met professionals en organisaties uit de jeugdhulp en jeugdbescherming. Tijdens gezamenlijke bijeenkomsten en aanvullende gesprekken hebben zij vanuit verschillende perspectieven en expertises bijgedragen aan de totstandkoming van deze handreiking. Daarnaast zijn relevante beroepskaders, handreikingen en vakliteratuur bestudeerd en als inhoudelijke basis en naslagwerk benut.

De conceptversie is vervolgens voorgelegd aan een stuurgroep van bestuurders uit de jeugdhulp en jeugdbescherming. Zij hebben de inhoud beoordeeld en getoetst op toepasbaarheid en richting. Waarna de handreiking is vastgesteld door het bestuur van Jeugdzorg Nederland. Ook zijn waardevolle inzichten verwerkt van een ervaringsdeskundige via Expex, van samenwerkingspartners en vanuit de landelijke leerlijn verklarend analyseren van Kwaliteit & Blijvend Leren.

Deze handreiking is daarmee het resultaat van een gezamenlijke inspanning van professionals, bestuurders, ervaringsdeskundigen en kennispartners, met als doel het versterken van verklarend analyseren in de praktijk.

Juli, 2026

